

Naisjärjestöjen Keskusliiton kunta- ja aluevaalitavoitteet 2025

KUNNAT

1. Puolueet huomioivat ehdokasasettelussa ja luottamuspaikkajaossa sukupuolten tasaisten edustuksen sekä moninaisuuden

Varmistetaan, että naiset pääsevät jatkossakin itse päättämään heitä koskevista asioista. Edistetään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta varmistamalla, että paikkajaossa kiinnitetään huomiota paitsi sukupuolten tasaiseen jakautumiseen, myös laajemmin ehdokkaiden ja luottamushenkilöiden moninaisuuteen. Sukupuolen lisäksi huomiota tulee kiinnittää esimerkiksi ikään, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen, etniseen taustaan sekä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Positiivisen erityiskohtelun avulla voidaan edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tosiasiallista toteutumista parantamalla marginalisoituihin ryhmiin kuuluvien ihmisten asemaa.

Toimenpiteet:

- Puolueet kiinnittävät ehdokasasettelussa ja luottamuspaikkajaossa huomiota sukupuolten tasaiseen jakautumiseen ja laajemmin moninaisuuteen.
- Puolueet käyttävät tarvittaessa positiivista erityiskohtelua lisätäkseen naisten ja muiden aliedustettujen ryhmien osuutta lautakunnissa ja muissa luottamustehtävissä.
- Kunnat ja puolueet pitävät huolen, että lainmukainen sukupuolijakauma toteutuu kuntayhtiöiden hallituskokoonpanoissa.

2. Aktiivisesti sukupuolittunutta vihapuhetta vastaan

Vihapuhe on voimakkaan sukupuolittunut ilmiö, joka kohdistuu erityisesti naisiin, vähemmistöihin ja vähemmistöjen oikeuksia puolustaviin henkilöihin. Sukupuolittunut vihapuhe ja viharikokset kaventavat naisten osallistumismahdollisuuksia ja ilmaisun- ja sananvapautta sekä heikentävät naisten turvallisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Vihapuhe rajoittaa naisten osallistumista julkiseen keskusteluun ja päätöksentekoon, mikä on vakava uhka paitsi tasa-arvolle, myös demokratialle. Vähemmistöihin kuuluvilla naisilla riski vihapuheen kohtaamisesta on entistä suurempi.

Jotta demokratia ja tasa-arvo voivat toteutua kuntavaaleissa ja -politiikassa, on puolueiden ja kuntien puututtava aktiivisesti sukupuolittuneeseen vihapuheeseen. Ehdokkaita ja luottamushenkilöitä on tuettava heihin kohdistuvaan vihapuheeseen reagoimisessa ja jokaiselle ehdokkaalle ja luottamushenkilölle on oltava selvää, miten toimia ja mistä saa tukea.

Toimenpiteet:

- Kunnat järjestävät valtuutetuille ja muille luottamushenkilöille pakollisen koulutuksen turvallisemman tilan periaatteista.
- Kunnat luovat selkeät rakenteet ja toimintatavat luottamushenkilöihin ja työntekijöihin kohdistuvaan vihapuheeseen, häirintään ja muuhun väkivaltaan puuttumiseksi.
- Puolueet ja kunnat kouluttavat ehdokkaita ja valittuja luottamushenkilöitä kuntien rakenteista ja toimintatavoista vihapuheeseen, häirintään ja muuhun väkivaltaan puuttumiseen.

3. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus läpileikkaavaksi osaksi kuntien rakenteita

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen tulee ottaa kiinteäksi osaksi kaikkia kuntien rakenteita aina strategioista päätöksenteko- ja budjettiprosesseihin. Tasa-arvoa edistävien toimien valmistelussa tulee ottaa huomioon intersektionaalinen näkökulma: sukupuolen lisäksi on huomioitava sosioekonominen asema, etninen tausta, ikä, seksuaalinen suuntautuminen sekä muut henkilöön liittyvät ominaisuudet, jotka voivat altistaa syrjinnälle.

Toimenpiteet:

- Kunnat edistävät tasa-arvoa intersektionaalisesti strategioissaan.
- Kunnat tekevät kaikessa päätöksenteossa sukupuolivaikutusten arviointia, joka huomioi sukupuolen moninaisuuden.
- Kunnat edistävät tasa-arvoa budjettiprosesseissa sukupuolitietoisien budjetoinnin avulla. Viranhaltijoille tarjotaan tarvittaessa koulutusta aiheesta.
- Kunnat laativat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat henkilöstölle ja palveluille.
- Kunnat tarjoavat virkahenkilöille ja kuntapäätäjille koulutusta tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta ja sukupuolivaikutusten arvioinnista.
- Jokaisessa kunnassa on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnat.

4. Feministisellä kaupunkisuunnittelulla viihtyisää ja saavutettavaa rakennettua ympäristöä kaikkiin kuntiin

Julkiset tilat on perinteisesti rakennettu hyväosaisten autoilevien kuntalaisten ehdoilla, minkä myötä rakennetun ympäristön suunnitteluvirheet kasautuvat useimmiten naisten ja vähemmistöjen harteille. Esimerkkejä tästä ovat julkiset tilat ja kulkuneuvot, jotka eivät ole esteettömiä ja joissa on siksi hankalaa liikkua pyörätuolilla, rollaattorilla tai lastenrattailla; valaisemattomat tiet, alikulut ja alueet, jotka luovat turvattomuutta; alueet, jotka on luotu autoilijoiden (useimmiten miehiä), muttei jalankulkijoiden tai julkista liikennettä käyttävien

ehdoilla (useimmiten naisia); tai esimerkiksi julkiset vessat, joissa ei pysty vaihtamaan kuukautissuojaa.

Myös asuntotuotannossa tulee kiinnittää huomiota esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Feministisellä kaupunkisuunnittelulla rakennetusta ympäristöstä tehdään viihtyisämpää ja saavutettavampaa huomioimalla moninaisten ihmisryhmien tarpeet.

Toimenpiteet:

- Kunnat kehittävät määrätietoisesti julkisten tilojen ja kulkuneuvojen esteettömyyttä, jotta esimerkiksi liikkuminen pyörätuolilla, rollaattorilla tai lastenrattailla onnistuu vaivatta.
- Kunnat laativat esteettömyyssuunnitelmat.
- Kunnat turvaavat kohtuuhintaisten esteettömien asuntojen saatavuuden.
- Kunnat edistävät jalankulku- ja pyöräilymahdollisuuksia ympäri vuoden sekä saavutettavaa ja häirinnästä vapaata joukkoliikennettä.
- Kunnat parantavat julkisten tilojen turvallisuutta esimerkiksi valaistusta lisäämällä.
- Kunnat varmistavat, että kuukautissuojien vaihtaminen ja kuukautishygieniasta huolehtiminen on mahdollista myös julkisissa vessoissa. Siisteistä vessoista hyötyvät myös esimerkiksi lapsiperheet ja suolistosairauksista kärsivät.

5. Vahvaa osaamista sukupuolitietoisesta kasvatuksesta ja koulutuksesta

Sukupuolitietoisessa kasvatuksessa ja koulutuksessa puretaan yhteiskunnassa vallitsevia normittavia käsityksiä eri sukupuolten tehtävistä ja ominaisuuksista. Se perustuu herkkyydelle tunnistaa yksilöllisyys ja persoonallisuus jokaisessa lapsessa ja nuorena, kannustaa toteuttamaan itseään omien kiinnostuksen kohteidensa ja vahvuuksiensa pohjalta sekä kunnioittamaan muita. Sukupuolitietoinen kasvatusta ja koulutus edistävät tasa-arvoa ja antavat lapsille ja nuorille mahdollisuuden olla omia itsejään.

Toimenpiteet:

- Kunnat kehittävät varhaiskasvatusta toiminnallisella tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelulla.
- Kunnat järjestävät koulutusta kasvatusta ja koulutusalan ammattilaisille sukupuolitietoisesta kasvatuksesta ja koulutuksesta.
- Kunnat torjuvat opinto-, koulutus- ja uravalintojen eriytymistä sukupuolen mukaan aina varhaiskasvatuksesta myöhemmille koulutusasteille.

6. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle hyvinvointia tukevat työolot ja lapsille oikeus lähipäiväkotiin

Varhaiskasvatus ja kattava päivähoitojärjestelmä edistää sukupuolten tasa-arvoa monin eri tavoin: se voi ja sen tulee purkaa kaavamaisia käsityksiä sukupuolista, mutta se on myös edellytys sille, että vanhemmilla on tasavertaiset mahdollisuudet osallistua työelämään ja esimerkiksi yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Varhaiskasvatus on yksi Suomen voimakkaimmin sukupuolittuneista aloista, joissa työolot ovat heikommalla verrattuna moniin miesvaltaisiin saman vaatimustason töihin. Tämä on merkittävä tasa-arvo-ongelma sekä työvoimapolusta kärsivää alaa kuormittava tekijä.

Ongelmien ratkaisemiseksi kuntien tulee kiinnittää erityistä huomiota varhaiskasvatuksen työolojen parantamiseen. Arjen sujuvuuden ja työssäkäynnin turvaamiseksi on myös tärkeää varmistaa, että varhaiskasvatusta on saatavilla monipuolisesti lähellä kotia.

Toimenpiteet:

- Kunnat kehittävät varhaiskasvatuksen työoloja tukemaan ammattilaisten työhyvinvointia.
- Kunnat palkkaavat päiväkoteihin riittävästi henkilöstöä sekä huolehtivat sijaisten ja varahenkilöiden riittävästä.
- Kunnat varmistavat, että jokaiselle lapselle löytyy varhaiskasvatuspaikka läheltä kotia riippumatta siitä, minä vuodenaikana lapsi aloittaa varhaiskasvatuksen.
- Kunnat huolehtivat vuorohoidon riittävästä saatavuudesta lähellä lapsen kotia.
- Kunnat tarjoavat vuorohoitoa myös pienimmille koululaisille.
- Kunnat järjestävät ohjattua ja maksutonta aamu- ja iltapäivätoimintaa pienimmille koululaisille.

7. Maahan muuttaneet naiset mukaan työelämään ja suomalaiseen yhteiskuntaan

Tutkimusten mukaan maahan muuttaneet naiset kohtaavat syrjintää ja huono-osaisuutta moniperusteisesti sekä sukupuolensa että ulkomaalaistaustansa vuoksi. Maahan muuttaneiden naisten työllisyysaste on matalampi kuin valtaväestön sekä maahan muuttaneiden miesten kohdalla, minkä lisäksi he kohtaavat muita kotoutumiseen liittyviä haasteita. Kuntien tulee vastata maahan muuttaneiden naisten kotoutumisen ja työllistymisen haasteisiin panostamalla kotoutumisen tukeen sekä sukupuolisensitiivisiin palveluihin, joissa kiinnitetään huomiota maahan muuttaneiden naisten erityistarpeisiin.

Kuntien on toimittava esimerkkinä työelämän tasa-arvon ja moninaisuuden edistämiseksi sekä syrjinnän kitkemiseksi. Yksi keskeinen keino tähän on anonyymien rekrytoinnin käyttäminen kuntien rekrytointiprosesseissa ja sukupuolineutraalien ammattinimikkeiden käyttöönotto. Paitsi että anonyymi rekrytointi auttaa löytämään tehtävään pätevimmän henkilön, voi se ehkäistä ennakkoluulojen vaikutusta rekrytoinnissa sekä lisätä työyhteisöjen moninaisuutta.

Sukupuolineutraaleilla ammattinimikkeillä voidaan purkaa ammattialojen segregatiota ja edistää sukupuolten tasa-arvoa.

Toimenpiteet:

- Kunnat nostavat maahan muuttaneet naiset kotoutumispalveluiden erityiseksi kohderyhmäksi ja tarjoavat sukupuolisensitiivisiä kotoutumis- ja muita palveluita maahan muuttaneille naisille.
- Kunnat kouluttavat kotoutumispalveluiden ammattilaisia tunnistamaan haavoittuvassa asemassa olevat naiset.
- Kunnat tarjoavat työelämälähtöisiä kotoutumispalveluja työelämän ulkopuolella oleville naisille.
- Kunnat lisäävät lastenhoidolla tuettujen joustavien kotoutumista tukevien palvelujen määrää.
- Kunnat hyödyntävät maahan muuttaneiden naisten ammattiosaamista ja asiantuntijuutta esimerkiksi omissa rekrytoinneissaan.
- Kunnat ottavat anonyymien rekrytoinnin käyttöön kaikissa rekrytoinneissaan ja käyttävät sukupuolineutraaleja ammattinimikkeitä.

8. Tukea perhe-elämän yhteensovittamiseen työn ja luottamustoimien kanssa

Hoivavastuu jakautuu yhä sukupuolittuneesti, mikä rajoittaa erityisesti naisten osallistumista kunnallisten luottamustoimien hoitamiseen ja ehdolle asettumiseen. Tämä on ongelma paitsi tasa-arvolle, myös demokratialle, eikä työn, perheen ja kuntapolitiikan yhteensovittamisen hankaluus saisikaan olla este naisten yhteiskunnalliselle osallistumiselle. Kuntien tulee aktiivisesti edistää lapsiystävällisyyttä ja naisten osallistumista huomioimalla erilaiset elämäntilanteet ja perheiden moninaisuuden.

Toimenpiteet:

- Kunnat järjestävät lapsenhoitoa valtuuston ja lautakuntien kokousten ajaksi parantaen naisten osallistumista päätöksentekoon.

9. Sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmat osaksi kunnan liikuntapalvelujen suunnittelua ja seurantaa

Kunnilla on lakisäätäinen velvollisuus tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen ja tämän tulee näkyä myös kunnan tarjoamissa liikuntapalveluissa. Palveluiden suunnittelussa ja seurannassa onkin kiinnitettävä huomiota siihen, että kaikilla on mahdollisuus harrastaa, liikkua ja urheilla yhtäläisin ehdoin ja ilman, että sukupuoli tai muut ominaisuudet rajoittavat lajivalintoja

tai muita mahdollisuuksia. Häirinnän ja muun väkivallan kitkemiseksi tulee olla selkeät rakenteet ja toimintamallit.

Toimenpiteet:

- Kunnat jakavat liikunta-avustuksia ja -tiloja tasa-arvoisesti ja syrjimättömästi.
- Avustuksia saavat ja kuntien tiloja käyttävät urheilu- ja liikuntaseurat huolehtivat siitä, ettei vuorojen jaossa suosita mitään yksittäistä lajia.
- Kunnat turvaavat yhdenvertaiset liikuntamahdollisuudet vähävaraisille ja huomioivat tarjonnassa alueellisen segregaation purkamisen.
- Kunnat luovat liikuntapalveluille selkeän toimintamallin häirinnän ehkäisemiseen ja siihen puuttumiseen.

10. Työllisyyspalvelut edistävät tasa-arvoa ja purkavat segregaatiota

TE-uudistuksen myötä julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirtyy työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille. Uudistuksen yhteydessä on tärkeää huomioida tasa-arvo läpileikkaavasti ja panostaa sukupuolen mukaisen segregaation purkamiseen.

Toimenpiteet:

- Sukupuolinäkökulma sisällytetään työllisyyspalveluiden henkilöstön koulutussisältöihin. Kunnat perustavat työllisyyspalveluihin asiantuntijaverkostoja edistämään työelämän tasa-arvoa ja perheystävällisyyttä sekä purkamaan segregaatiota.
- TE-palvelut ovat entistä aktiivisempia tasa-arvon edistämisen positiivisten erityistoimien kokeilussa ja toteutuksessa sekä jakavat tietoa niiden tuloksista.
- Työelämän, koulutuksen ja varhaiskasvatuksen toimijoiden yhteistyötä vahvistetaan. Yhteistyössä tärkeitä tahoja ovat tasa-arvohankkeiden lisäksi sukupuolten tasa-arvoa sekä sateenkaari-ihmisten oikeuksia, yhdenvertaisuutta ja monimuotoisuutta edistävät toimijat.

HYVINVOINTIALUEET

1. Sukupuolten tasainen edustus sekä moninaisuus huomioidaan ehdokasasettelussa ja luottamuspaikkajaossa

Varmistetaan, että naiset pääsevät jatkossakin itse päättämään heitä koskevista asioista. Tasa-arvoa tulee edistää intersektionaalisesti ehdokasasettelussa sekä luottamuspaikkajaossa

varmistamalla, että paikkajaossa kiinnitetään huomiota paitsi sukupuolten tasaiseen jakautumiseen, myös laajemmin ehdokkaiden ja luottamushenkilöiden moninaisuuteen. Sukupuolen lisäksi huomiota tulee kiinnittää esimerkiksi ikään, vammaan, seksuaaliseen suuntautumiseen, etniseen taustaan ja muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Positiivisen erityiskohtelun avulla voidaan edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tosiasiallista toteutumista parantamalla marginalisoituihin ryhmiin kuuluvien ihmisten asemaa.

Toimenpiteet:

- Puolueet kiinnittävät ehdokasasettelussa ja luottamuspaikkajaossa huomiota sukupuolten tasaiseen jakautumiseen ja laajemmin moninaisuuteen.
- Puolueet käyttävät tarvittaessa positiivista erityiskohtelua lisätäkseen naisten ja muiden aliedustettujen ryhmien osuutta lautakunnissa ja muissa luottamustehtävissä.

2. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus läpileikkaavaksi osaksi hyvinvointialueiden rakenteita

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen tulee ottaa kiinteäksi osaksi kaikkia hyvinvointialueiden rakenteita aina strategioista päätöksenteko- ja budjettiprosesseihin. Tasa-arvoa edistävien toimien valmistelussa tulee ottaa huomioon intersektionaalinen näkökulma: sukupuolen lisäksi on huomioitava sosioekonominen asema, vamma, etninen tausta, ikä, seksuaalinen suuntautuminen sekä muut henkilöön liittyvät ominaisuudet, jotka voivat altistaa syrjinnälle.

Toimenpiteet:

- Hyvinvointialueet edistävät tasa-arvoa intersektionaalisesti strategioissaan.
- Hyvinvointialueet tekevät kaikessa päätöksenteossa sukupuolivaikutusten arviointia, joka huomioi sukupuolen moninaisuuden.
- Hyvinvointialueet edistävät tasa-arvoa budjettiprosesseissa sukupuolitietoisien budjetoinnin avulla. Viranhaltijoille tarjotaan tarvittaessa koulutusta aiheesta.
- Hyvinvointialueet laativat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat henkilöstölle ja palveluille.
- Hyvinvointialueet tarjoavat viranhaltijoille ja luottamushenkilöille koulutusta tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta sekä sukupuolivaikutusten arvioinnista.
- Jokaisella kunnassa on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnat.

3. Suositusten mukaiset rakenteet naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi

Oikeus väkivallattomaan elämään on jokaiselle kuuluva perusoikeus. Siitä huolimatta Suomi on Euroopan perusoikeusviraston mukaan yksi Euroopan unionin vaarallisimmista maista naisille. Täällä joka kolmas nainen on kohdannut väkivaltaa nykyisen tai entisen kumppaninsa taholta ja vuosittain ainakin 50 000 naista kohtaa seksuaaliväkivaltaa vuosittain.

Hyvinvointialueiden tulee torjua naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ottamalla käyttöön THL:n luomat ohjeet lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattiorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämisestä. Ohjeet perustuvat tutkittuun tietoon siitä, mikä tehokkaimmin auttaa väkivallan osapuolia ja vähentää myöhempiä yksilöllisiä ja yhteiskunnallisia haittoja.

Toimenpiteet:

- Hyvinvointialueilla on nimetty lähisuhdeväkivallan ehkäisyryhmä, lähisuhdeväkivallan vastaisen työn koordinaattori sekä väkivallan ehkäisyyn liittyvä toimintaohjelma, jonka toimeenpanoa seurataan.
- Väkivallan ehkäisyn tavoitteet kirjataan alueiden hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmaan.
- Hyvinvointialueet tarjoavat ammattilaisille tarvittavaa koulutusta lähisuhdeväkivallasta.
- Hyvinvointialueilla otetaan käyttöön väkivallan puheeksiottamisen menetelmä ja väkivallan riskiarvioinnin menetelmä.
- Hyvinvointialueet huomioivat väkivallan vastaisessa työssä myös erityisryhmät kuten kunniaan liittyvän väkivallan, pakkoavioliiton ja tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen uhrin.
- Hyvinvointialueet tarjoavat riittävän määrän erityistukipalveluja, kuten Seri-tukikeskuksia seksuaaliväkivallan uhrien tukemiseksi sekä paikallisia MARAK-työryhmiä vakavaa parisuhdeväkivaltaa kokeneiden auttamiseksi.

4. Sosiaali- ja terveysalan henkilöstölle hyvinvointia tukevat työolot

Sosiaali- ja terveysala on naisenemmistöisin toimiala Suomessa. Tutkimuksista käy ilmi, että sote-henkilöstön palautuminen ja työkyky ovat heikentyneet hyvinvointialueilla ja alan veto- ja pitovoima ovat heikentyneet tasaisesti koko 2000-luvun ajan. Erityisesti nuoret työntekijät kokevat työkykynsä heikentyneen. Hyvinvointialueiden tuleekin kiinnittää erityistä huomiota naisvaltaisen sote-alan työolojen parantamiseen.

Toimenpiteet:

- Hyvinvointialueet tekevät strategian sosiaali- ja terveysalan työolojen ja työhyvinvoinnin parantamiseksi.
- Hyvinvointialueet kartoittavat sote-alan työhyvinvoinnin tilan ja panostavat hyvään työkykyjohtamiseen, jolle asetetaan selkeät tavoitteet ja mittarit.

- Hyvinvointialueet tukevat sosiaali- ja terveysalan henkilöstön työstä palautumista.

5. Hoiva ja omaishoito

Hyvinvointialueiden tulee turvata omaishoitajien yhteiskunnallinen asema sekä inhimillinen ja laadukas hoiva. Omaishoitajista valtaosa on naisia ja hoivatyön sukupuolittuminen vaikuttaa merkittävästi naisten urakehitykseen, ansiotuloihin ja eläkekertymään. Samalla kun iäkkäiden hoivan vastuu siirtyy yhä enemmän avohoitoon, riski siitä, että tulevaisuudessa hoivavastuu siirtyy yhä enemmän koteihin naisten vastuulle kasvaa. Ennaltaehkäiseviä palveluita, omaishoidon tukea ja siihen liittyviä palveluita koskevat kysymykset vaikuttavat siis merkittävästi sukupuolten tasa-arvoon ja erityisesti naisten taloudelliseen asemaan.

Toimenpiteet:

- Hyvinvointialueet kartoittavat yhdessä omaishoitajayhdistysten kanssa omaishoidon kokonaistilanteen, tuen ja palvelujen tarpeet sekä kehittämiskohteet omilla alueillaan.
- Hyvinvointialueet tarjoavat omaishoitajille laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluita sekä kohtuullistavat palveluiden asiakasmaksuja tai myöntävät niitä maksutta omaishoitajille.
- Hyvinvointialueille perustetaan osaamiskeskuksia, joissa tietoa ja palveluja saa yhdeltä luukulta.
- Hyvinvointialueet varmistavat, että kriteerit tuen piiriin pääsemiseksi ovat kohtuulliset ja taloudellinen tuki sekä palvelut vastaavat omaisen antaman hoivan vastuuta ja sitovuutta.

6. Naiserityiset terveyspalvelut tukemaan naisten ja tyttöjen hyvinvointia

Tutkimuksista käy ilmi, että naisten kipuja ja oireita terveydenhuollossa vähätellään ja tarvittavaa hoitoa nais erityisten vaivojen hoitoon voi olla vaikeaa saada. Tämä on merkittävä tasa-arvo-ongelma. Naisten ja tyttöjen hyvinvointia ja terveyttä on edistettävä laadukkailla, esteettömillä ja saavutettavilla nais erityisillä terveyspalveluilla.

Toimenpiteet:

- Hyvinvointialueet takaavat pääsyn gynekologisiin palveluihin myös julkisissa terveyspalveluissa sekä luovat yhteneväiset ja tarpeenmukaiset hoitokäytännöt gynekologisten sairauksien ja oireyhtymien hoitoon
- Hyvinvointialueet jakavat tietoa rintojen omatarkkailusta ja takaavat pääsyn seulontoihin myös vammaisille naisille.
- Hyvinvointialueet turvaavat laadukkaat ja saavutettavat seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut ml. maksuttoman ehkäisyn alle 25-vuotiaille, laadukasta ja ikätasoon sopivaa seksuaalikasvatusta, monipuolisen ehkäisyn saatavuuden, matalan kynnyksen seksuaalineuvontaa sekä laadukkaita perhesuunnittelupalveluja.

- Hyvinvointialueet kiinnittävät huomiota synnytyksen jälkeiseen terveyteen ja turvaavat mahdollisuuden fysioterapiaan esimerkiksi virtsankarkailun hoitamiseksi.
- Hyvinvointialueet parantavat naisten kipujen ja vaihdevuosisoireiden hoitoa sekä kiinnittävät huomiota ikääntyneiden naisten terveyteen.
- Hyvinvointialueet kiinnittävät erityistä huomiota maahan muuttaneiden naisten terveyden ja hyvinvoinnin haasteisiin, lisäävät heidän tietoisuuttaan palveluista ja takaavat tarvittaessa mahdollisuuden naistulkkiin.

7. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asemaa parannetaan sosiaali- ja terveydenhuollossa takaamalla syrjimätön kohtaaminen

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ihmiset kokevat sosiaali- ja terveydenhuollon parissa yhä syrjintää ja eriarvoisuutta. Hyvinvointialueiden tulee varmistaa, että jokainen voi asioida palveluissa turvallisesti omana itsenään myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvana.

Hyvinvointialueiden keskiössä ovat laadukkaat, yhdenvertaiset ja ihmislähtöiset palvelut. Yhdenvertaisten palveluiden toteutumisen tueksi tarvitaan kaikkia väestöryhmiä koskevia tietoja ja toimia. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen kannalta huomio kiinnittyy erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, joissa sateenkaari-ihmiset kohtaavat usein häirintää ja syrjintää. Eniten syrjintää raportoivat inter- ja transsukupuoliset.

Ikääntyneiden palveluissa moninaisuuden ja eri ryhmien huomioiminen on heikkoa. Sateenkaarisenioreihin suhtaudutaan vähättelevästi, ennakkoluuloisesti tai vinoilevasti ja he pelkäävät epäasiallista kohtelua sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

Toimenpiteet:

- Hyvinvointialueet tarjoavat sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille koulutusta seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta sekä sateenkaari-ihmisten kohtaamisesta ja heidän erityistarpeidensa huomioimisesta.
- Hyvinvointialueet kouluttavat sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia lääketieteellisen sukupuolenkorjausprosessin lainmukaisista hoito- ja toimintatavoista.
- Hyvinvointialueet järjestävät täydennyskoulutusta seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta sekä sateenkaari-ihmisten sensitiivisestä kohtaamisesta.
- Hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilöstön sensitiivisyyskoulutuksissa kiinnitetään erityistä huomiota inter- ja transsukupuolisten sekä sateenkaarisenioreiden tarpeiden huomioimiseen.

8. Naisten eteneminen pelastusalan johtotehtäviin turvataan ja häirintä sekä perusteettomat palkkaerot alan sisällä kitketään

Hyvinvointialueiden tulee edistää tasa-arvoa pelastusallalla puuttamalla häirintään ja sukupuolten välisiin palkkaeroihin sekä parantamalla naisten työoloja ja mahdollisuuksia edetä uralla. Häirintä ja epäasialliset toimintatavat työpaikoilla ovat mahdollisia tasa-arvolain, työturvallisuuslain ja rikoslain rikkomuksia, jotka tulee ottaa vakavasti. Erot naisten ja miesten ansiotasossa ovat pelastusallalla keskimääräistä suuremmat, vaikka naisten koulutusaste on miesten koulutusastetta korkeampi. Palkkaerot on tehtävä näkyviksi tukien samalla naisten etenemistä alalla suunnitelmallisesti.

Toimenpiteet:

- Aluevaltuustot seuraavat, että pelastusallalla esiintyvään häirintään puututaan päättäväisesti ja tosissaan, ja saattaa alan johdon vastuuseen häirinnän lopettamiseksi.
- Aluevaltuustot tekevät perusteettomat palkkaerot näkyväksi ja tukevat naisten etenemistä alalla suunnitelmallisesti.
- Aluevaltuustot seuraavat pelastusalan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toimintaohjelman toimeenpanoa.
- Hyvinvointialueet kiinnittävät erityistä huomiota alan käytäntöjä ohjaaviin sukupuolistereotyyppioihin ja niiden purkamiseen, raskaana olevien asemaan ja työoloihin, tilojen ja varusteiden sopivuuteen myös naisille ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville henkilöille sekä häirinnän ennaltaehkäisyyn.

9. Anonyymi rekrytointi alueiden käyttöön ja sukupuolineutraalit ammattinimikkeet käyttöön

Hyvinvointialueiden on toimittava esimerkkinä työelämän tasa-arvon ja moninaisuuden edistämässä sekä syrjinnän kitkemisessä. Yksi keskeinen keino tähän on anonyymien rekrytoinnin käyttäminen kuntien rekrytointiprosesseissa ja sukupuolineutraalien ammattinimikkeiden käyttöönotto. Anonyymissä rekrytoinnissa hakemuksia käsitellään ilman työnhakijoiden tunnistetietoja kuten nimeä, kuvaa, syntymäaikaa, sukupuolta, yhteystietoja tai äidinkieltä. Paitsi että anonyymi rekrytointi auttaa löytämään tehtävään pätevimmän henkilön, voi se ehkäistä ennakkoluulojen merkitystä rekrytoinnissa sekä lisätä työyhteisöjen moninaisuutta.

Sukupuolineutraaleilla ammattinimikkeillä voidaan purkaa ammattialojen segregaatiota ja edistää sukupuolten tasa-arvoa. Palkka-avoimuusdirektiivin myötä tehtävänimikkeiden ja työpaikkailmoitusten tulee jatkossa olla sukupuolineutraaleja.

Toimenpiteet:

- Hyvinvointialueet ottavat käyttöön anonyymin rekrytointin, jossa hakemuksia käsitellään ilman työnhakijoiden tunnistetietoja kuten nimeä, kuvaa, syntymäaikaa, sukupuolta, yhteystietoja tai äidinkieltä.
- Hyvinvointialueet käyttävät sukupuolineutraaleja ammattinimikkeitä.

10. Nais erityinen päihdehuolto ja asunnottomuus

Asunnottomat ja päihteitä ongelmallisesti käyttävät naiset elävät marginaalin marginaalissa, johon liittyy stigmaa, häpeää ja erityisiä riskejä. Esimerkiksi hyväksikäytön ja turvattomuuden kokemukset ovat yleisiä asunnottomilla naisilla ja hätämajoitus- ja kohtaamispaikat voidaan kokea turvattomiksi, jos suurin osa kävijöistä on miehiä. Asunnottomien ja päihteitä ongelmallisesti käyttävien naisten tarpeisiin on vastattava erityisesti nais erityisillä palveluilla, joissa huomioidaan naisten haavoittuva asema sekä ammattilaisten nais erityistä osaamista vahvistamalla ja palvelujärjestelmän muutoksilla.

Toimenpiteet:

- Hyvinvointialueet tarjoavat vain naisille suunnattuja turvallisia matalan kynnyksen palveluja sekä fyysisiä tiloja, joissa voi halutessaan vain olla ja levätä.
- Hyvinvointialueet varmistavat turvakotipalvelujen saavutettavuuden myös päihteitä käyttäville naisille.
- Hyvinvointialueet tarjoavat maksuttomia kuukautis- ja inkontinenssisuojia asunnottomille naisille.
- Hyvinvointialueet vahvistavat ammattilaisten nais erityistä osaamista tarjoamalla koulutusta.